

La llum dels dies futurs

Text > M. ROSA CULLELL I OLIVERAS

Fer-se a mans el volum 37 d'Edicions Cal·lígraf és el 10 de les *Reflexions i poemes d'un jove artista*, de K. P. Kavafis (1863-1933), amb introducció, traducció i notes d'Eusebi Ayensa, i una il·lustració d'un quadre del pintor atenès Petros Zumbulakis a la coberta, inspirada en un poema del mateix Kavafis, «Malenconia de Jasó, fill de Cleandre».

Un recorregut entre la vida i l'obra del més gran poeta neogrec, inspirador de la poesia contemporània. Una mirada que camina des del passat desxifrant, argumentalment, i des de tots els angles, un jove que emergeix de la seva pròpia foscor. Art poètica, tot jugant amb les paraules en plena consciència filosòfica.

L'adquisició del llegat de l'artista per la Fundació Onassis ha permès accedir a un ampli i valuós material per estudiar. La meticulositat i exigència de Kavafis en el seu treball obren les portes a un examen acurat de les seves notes sobre poètica i moral, inèdites fins ara.

Trencar les «Muralles» i entrar dins la poesia de K. P. Kavafis amb el guiatge d'Eusebi Ayensa és veure la llum dels dies futurs. Una introducció a l'artista que denota una fidel traducció i flexió. Com si el mateix Kavafis parlés.

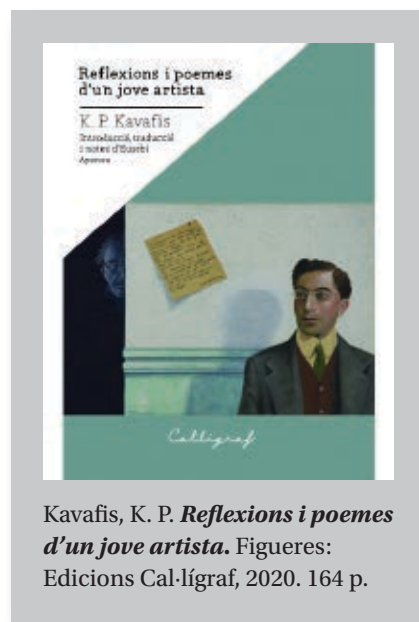
Kavafis jutja constantment la seva obra, a la recerca del perfeccionisme,

amb un munt de reflexions sobre la condició de poeta i sobre la tècnica seguida a l'hora de redactar i revisar els seus poemes.

Apropar-nos a Kavafis és la consagració d'«Un poeta» més íntim, amb l'amor a «Dolces veus», entre al·legories («El peó») i discernint entre la sinceritat («Casa al jardí») i la fantasia («Temps»). «Meditacions d'un vell artista», en què la mentida és la vellesa de la veritat. Sense censurar les paraules («27 de juny de 1906, 2 p. m.»), perquè quan l'art és autèntic, no es pot emmascarar amb els amors prohibits («El regiment del plaer»). La perversió li dona força («Font de grandes»). Visions del món sobrenatural («Els savis perceben allò que s'apropa») mentre el poble és fidel al deure de «L'art». En el joc entre la vellesa («Les ànimes dels vells, 1901») i la bellesa («En una ciutat de l'Osroene, 1916»), «Lluny» queda «Recorda, cos».

«Fabricant de cràters» combina erotisme i literatura. «La fotografia» que «En el mes d'Athir» ens porta «L'ànima que vaig tenir a flor de llavi», per arribar a «Quan, amics, estava enamorat».

Capbussar-se en Kavafis i gaudir-ne en poesia, prosa, traducció... Amb admiració per la llengua i cultura gregues; amb referències al seu confident John Cogemans, a Plató, Edgar Allan Poe...; als autors traduïts, com Dant, Tennyson,

«Correspondances, segons Baudelaire», Keats, «Dies» de Shakespeare...; amb una maduresa poètica, ens redescobreix, des del grec, l'anglès, l'italià i el francès, nous poemes que aconseguiran un bon reconeixement públic.

El final d'un examen bé es mereix una qualificació, i més quan s'assoleix amb nota alta, captivant la nostra atenció per rellegir de bell nou i gaudir en la nostra llengua la profunditat del mar poètic de K. P. Kavafis.

Els nets de cor fan la feina

Text > PERE SOLÀ I GUSSINYER

Soc assidu lector de Joaquim Español Llorens, de la seva poesia, de la seva crítica estètica i, darremament, de les seves dues novel·les. Val a dir que *El rai dels innocents* és una obra de ficció ben diferent de l'anterior (vegeu la meua ressenya de *Francesca* a la REVISTA DE GIRONA núm. 321, del 2020). De la nostra amistat escolar, una d'aquelles afeccions que perduren, en recordo la sensibilitat gairebé malaltissa del nostre autor. El seu existencialisme pessimista, el seu fatalisme... El que desconeixia, en aquella època, eren les seves condicions li-

teràries portentoses, sobretot tenint en compte que ell tirava cap als estudis matemàtics més que no pas literaris.

Bé, anem al gra. Aquell xicot de Sant Daniel (Girona), fill i germà de mestres, de docents dedicats a la canalla, ara ha escrit sobre el malestar escolar. En aquesta ocasió, ens trobem, en efecte, gairebé davant d'una monografia sociològica de l'escolarització de noies i nois de classes pobres en la nostra societat capitalista. *El rai* descriu l'atmosfera de qualsevol escola pública multicultural dels nostres dies, aquestes que ara reben el qualificatiu eufemístic de

alta complexitat. En aquest marc, es descabdella una història tan sòrdida com ben escrita, que evoca la vida de rebrotos d'una família de mare sense feina.

La tria de vocabulari hi és exquisida. No és absent al relat —o almenys així ho percebo— un cert humor macabre, fruit d'un distanciament irònic que pot ser també una forma de protecció defensiva. El narrador en primera persona és un mestre, però no un docent qualsevol. Es defineix com a «voluntari social». En David, el noi innocent protagonista d'aquesta novel·la (juntament amb el seu germà Damià), viu als marges d'una

Tendresa, placidesa, natura, poesia

Text > PERE MARTÍ I BERTRAN

Montse Homs Aumatell (Gurb, 1960) va guanyar el 39è Premi Guillem Cifre de Colonya (el 2020) amb la seva primera novel·la, *Arracades d'avellaner*, un títol suggeridor i carregat de poesia, com tota l'obra. Es tracta d'una novel·la infantil, però per a lectors de qualsevol edat, que transcorre en un lapsus de temps breu (uns quinze dies d'un novembre hivernal) entre les comarques del Conflent, el Capcir, l'Alta Cerdanya i la Baixa Cerdanya, amb algunes escapades i referències a l'Arieja, el Ripollès..., i fins i tot a l'Alt Empordà. L'argument és relativament senzill: la Lisa, una nena de set anys acabats de fer, viu en una mena de bombolla idíl·lica (família, entorn natural, escola, joguines i una mascota molt especial, la Ketti, una guineu domesticada lligada a la família des del seu naixement accidentat). Aquest món, que ens pot arribar a semblar arbitrari de tan perfecte, tot d'una és somogut: la mare de la Lisa, que és biòloga, ha obtingut una beca per anar a treballar durant dos anys a Hong Kong, el somni de tota una vida. Aquest fet ho tensa i precipita tot, ja que només tenen quinze dies per decidir-se. La tendresa, la placidesa, la beatitud, que fins aleshores ho havien senyorejat tot, esdevenen incerteses, tibantors, dubtes, que afecten la vida familiar i sobretot la Lisa, que arriba a emmalaltir. Tot sembla tronto-

llar, però la generositat i fortalesa de dos personatges molt importants en la vida de la Lisa, la Ketti i l'avi Pere, l'ajudaran a superar el tràngol i, en definitiva, a fer un pas més en el creixement personal i emocional.

La novel·la, de base clarament realista (toponímia, fauna i flora, professions dels adults, relacions de parella, realitat d'uns territoris transfronterers, registres lingüístics...), fa dues concessions molt importants a la fantasia. Una fantasia que no té res a veure amb la gratuïtat a què massa sovint ens té acostumats la literatura infantil i juvenil (LIJ), ja que és absolutament pensada, controlada i basada en dos recursos fonamentals i ben estudiats per la psicologia i la pedagogia infantils: la personificació i el joc simbòlic. La personificació té una doble vessant: la de la Ketti, que ens apareix tan humanitzada (intel·ligència, capacitats, sentiments...) que l'autora la converteix en la narradora dels fets; una narradora que no pot ser omniscient, és clar, però que ha de tenir la intuïció i la capacitat cognitiva d'un humà, com en la tradició de les faules. L'altra personificació és la de les joguines, entre les quals destaca la Pippes, una granota de silicona, que podríem qualificar d'antagonista del relat; unes joguines que són la base del joc simbòlic de la Lisa i de la seva capacitat imaginativa i que ens recorden Gianni

ciutat, insert en un entorn inclement i desgavellat. Un ambient insà contra el qual intenta posar remei l'escola del barri, on conviuen adolescents de diferents orígens, amb la seva fragilitat i aquell excés de forces vitals propi de l'edat, «copes esquerdades plenes a vessar d'un líquid tremolós, dolç i amargant a la vegada». Éssers desemparats en un barri ple de perills «ben reals», on el professor que narra la història en primera persona viurà i és espectador d'esdeveniments «commovedors i sovint dramàtics», de la qual cosa se'ns avisa ja des de la primera plana.

Aquest docent vindria a ser *l'alter ego* de l'autèntic narrador? Segurament.

Gosaria dir que el pessimisme existencial de l'autor amara tota la història, tot i que al final s'obre en la foscor la porta de l'esperança, d'una forma que no explico per no aixafar la guitarra al lector.

Tot i el seu caire de document sociològic, gairebé periodístic, la novel·la no eludeix preguntes transcendents de caire filosòfic, polític i pedagògic. Es pot dir que treu el lector de la seva «zona de confort», perquè sempre hi ha un més, un plus, de dolor, de maldat, de sordidesa, però també d'innocència. Al gran naturalista francès Émile Zola aquesta novel·la li hauria encantat.

HOMS, Montse. *Arracades d'avellaner*. Barcelona: Barcanova, 2020. 149 p.

Rodari. Afegim-hi la riquesa dels recursos literaris, sobretot de les comparacions i les metàfores; el tractament de la natura; els referents literaris, musicals i culinaris; la importància de les insinuacions enfront de les obvietats, i entenedreu per què és una novel·la infantil que goso recomanar a tothom.

ESPAÑOL, Joaquim. *El rai dels innocents*. Barcelona: Edicions de 1984, 2021. 256 p.